

ВТОРО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ “СВЕТИ ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ”

ГРАД РАДНЕВО, ОБЩИНА РАДНЕВО, ОБЛ. СТАРА ЗАГОРА

✉ Раднево – 6260, ул. “Спортна” №3 ☎ 0417/ 8 21 66; 8 22 35; 8 20 66;

e-mail: ou2rad@abv.bg www.ou2radnevo.bg

**УТВЪРЖДАВАМ: МИЛЕНА ДИМИТРОВА
ДИРЕКТОР**

ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ

Програмата е създаден на основание чл. 263, ал. 1, т. 8 от Закона за предучилищното и училищното образование и е приета с решение № 28 на педагогически съвет № 12/01.09.2022 г., утвърдена със заповед № 1067/02.09.2022 г. на директора на училището

Въведение

Настоящата програма е в съответствие с целите, залегнали в националните политики по превенция на ранното напускане на образователната система и комплекса от мерки на правителството в областта на образованието и социално-икономическото развитие.

Водещи стратегически документи при изготвяне на училищната програма на II ОУ „Свети Паисий Хилендарски“, град Раднево за превенция на ранното напускане на образователната система:

- ✓ ЗАКОН ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ;
- ✓ НАРЕДБА ЗА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ;
- ✓ СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА ЗА РАЗВИТИЕТО НА ОБРАЗОВАНИЕТО, ОБУЧЕНИЕТО И УЧЕНЕТО В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ {2021 – 2030}
- ✓ СТРАТЕГИЯ ЗА ВЪЗПИТАТЕЛНАТА РАБОТА В ПЕДАГОГИЧЕСКИТЕ ИНСТИТУЦИИ
- ✓ ОБЛАСТНИ И ОБЩИНСКИ СТРАТЕГИЧЕСКИ МЕРКИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ ОТ ОТПАДАНЕ.

Преждевременното напускане на училище е дефинирано като сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план. Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите хора в България. Необходими са широкообхватни мерки, насочени към осигуряване на: успешен преход между различните степени на образование, гъвкави и успешни възможности за преждеременно напусналите да продължат обучението си в системата на училищното образование с цел придобиване на ключови компетентности, разнообразни форми на обучение, признаване и валидиране на резултати от неформално обучение и информално учене, добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление – национално, регионално, местно и училищно. Един от факторите за преждеременно напускане на образователната система наложи въвеждането на единен Механизъм за противодействие на училищния тормоз, който има за цел да подпомогне училищата в усилия им за справяне с това явление.

Рискове:

Преждевременното напускане на училище води още до нарастване на рисковете от социално изключване, застрашава сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване на качеството на живот на сегашното и на следващите поколения. Здравният статус и достъпът до ресурси и услуги, които могат да осигурят по-добър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние, са в пряка зависимост от получената по-висока степен на образование. Посочените последствия са показателни за мащаба и степента на негативното влияние на преждевременното напускане на училище върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на страната в средносрочен и дългосрочен план, поради което данните за дела на преждеременно напусналите образователната система в България не трябва да успокояват, а да насърчават изпълнението на всеобхватна и интегрирана политика за превенция на явлението, както и за неговото преодоляване там, където съществува.

При изготвянето на програмата се отчитат:

1. Ролята на цялата система от участници и взаимоотношенията помежду им, като се признава ролята на всяка от заинтересованите страни;
2. Сътрудничество в образователните институции за насърчаване на позитивната училищна култура, работата в екип в рамките на училищната общност;
3. Координираните мерки на всички нива;
4. Проследяване на напредъка на ниво училище.

Настоящата Програма конкретизира изброените стратегическите и нормативни документи в три основни направления:

1. Превенция на преждевременното напускане на училище във 2 ОУ чрез:

- анализ на причините, водещи до отпадане от училище и напускане на образователната система,

- идентифициране на рисковите фактори за преждевременното напускане на училище с оглед ограничаване на последиците от тях и

- плануване на политики и мерки за преодоляване на рисковите фактори от отпадане;

2. Интервенция срещу преждевременното напускане на училище чрез:

2.1. Повишаване участието и ангажираността на родителите.

2.2. Утвърждаване на индивидуалното и групово наставничество

2.3. Кариерно ориентиране и консултиране.

3. Политики за **компенсиране** на ефекта от преждевременното напускане на училище

ПРИЧИНИ ЗА ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ:

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории.

1. Икономически причини

2. Социални причини;

3. Образователни причини;

4. Етнокултурни причини;

5. Институционални причини;

6. Причини, свързани със здравния статус;

✓ Социално-икономически причини:

✓ *Лошото качество на живот на определени социални слоеве;*

✓ *Ниските доходи – невъзможност за покриване на разходите (учебници, тетрадки, дрехи, храна);*

✓ *Поради задължение да гледа по-малкия си брат/сестра;*

✓ *Използване на детето, не посещаващо училище като трудов ресурс (подпомага формирането на семейния бюджет или участие в домакинската работа.);*

✓ Образователните причини:

✓ *затрудненията при усвояване на учебния материал;*

✓ *слаб интерес към учебния процес и произтичащото от него желание/нежелание да се посещава училище;*

✓ *наличие на конфликтни отношения със съученици и/или учители и др.;*

✓ *възможност за обучение в професионална паралелка;*

✓ Етнокултурни причини:

✓ *по-ранното стъпване в брак;*

✓ *страх на родителите поради опасност от открадане;*

✓ *по-ниска ценност на образованието;*

✓ Психологически причини:

✓ *Чувство за неуспех;*

✓ *Отчуждение от натрупания училищен опит, неувереност в себе си;*

✓ *Самовъзприемане: „нямах късмет“, „не ми провървя“, усещане за ограничен контрол върху събитията;*

✓ Институционални причини;

Като такива могат да се квалифицират недостатъчно координираният подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и училищно ниво за справяне с преждевременното напускане на училище; недостатъчно ефективният контрол върху управлението и функционирането на политиките за обхващане, задържане и реинтегриране на децата и учениците в образователната система. Положителната промяна на състоянието изисква прилагането на комплексни мерки и добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление - национално, регионално, местно и училищно. Основната част от отговорностите за прилагането на националната политика по отношение на задължителното образование е съсредоточена в Министерството на образованието и науката, което е естествен координационен център на междусекторните действия за намаляване на преждевременното напускане на училище

✓ Причини, свързани със здравния статус;

В контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности в общообразователните училища. Рисковете за преждевременното напускане на училище са свързани с недостатъчна подготовка на детските градини и училищата за приобщаване на тези деца. Тук се включват и всички фактори на материалната база, образователната среда, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на принципите на приобщаващото образование.

Във 2 ОУ през последните години няма отпаднали ученици. Ежегодният статистически задълбочен анализ на превантивните дейности, които съпътстват целогодишната работа на училищния екип показва, че това се дължи най-вече на последователната политика на образователната институция в посока реализиране на дейности, залегнали в Стратегията ѝ за развитие, подчинени на принципите за:

- **всеобхватност на дейностите** – осъществяване на дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес

- **публичност и прозрачност на цялостната политика** - чрез интернет страницата на училището и партньорството с медиите, документиране на проблемните и рискови ситуации и добрите практики,

- **обратна връзка** с институции, родители, психолог, класни ръководители, ученици и учители,

- **приемственост** – чрез съхраняване на традициите и недопускане да се забрави доброто старо, равнопоставеност на всички приоритети в развитието на образователната институция.

- **идентифициране на рисковите фактори** – доклад анализи на психолога и класни ръководители.

Политиките и мерките, които 2 ОУ предприема за преодоляване на причините за отпадане са подчинени на националните, областни и общински стратегически мерки като се отчита спецификата на образователната институция и нуждите от подкрепа на всяко дете.

Политики и мерки във 2 ОУ, произтичащи от:

Семейни и социални причини:

1. *Възможно е нежелание на родителите* детето да ходи на училище поради страх от социална изолация, невъзможност за адаптиране към останалите ученици от центъра на града; пониска самооценка, невъзможност за прибиране в населеното място – загубване на детето.

Мерки: - Силна мотивация чрез редица дейности за приобщаване на децата от ромски произход, децата със специални образователни потребности, както и изоставени от семейства, заминали в чужбина.

2. *Трудова миграция на родителите.* Напускане на единия или и двамата родители на страната поради невъзможност за издръжка на семейството и търсене на работа в чужбина. Оставяне на детето на грижите на баби и дядовци, които нямат същия авторитет и изпадат в безсилие за справяне с трудната социална обстановка и новите модели на поведение на децата.

Мерки: Ежеседмични контакти, а при нужда и ежедневни с попечителите на изоставените деца, търсене на съдействие от отдел „Закрила на детето“, при необходимост и прояви на противообществени прояви на тези деца – Детска педагогическа стая.

3. *Липса на грижи* от страна на изоставени деца за по-малките братя и сестрички, както и за болни членове на семейството;

Мерки: Оказване на социална помощ – чрез дарения, грижи за изхранването на тези деца от фирмата – доставчик на закуски и обяд, както и получаване на социални стипендии;

4. *Недостатъчна образованост на родителите* и липса или занижен контрол върху цялостното развитие на детето. Изразява се в неконтролиране на часовете за прибиране от училище, непознаване на контактите и приятелския кръг на детето, непроверяване на изученото през деня, както и подготовката на детето за следващия ден – домашни работи, изпълнение на други поставени от учителя задачи;

Мерки: Мотивиране и приобщаване на тези деца за посещаване целодневната форма на организация в училище; търсене на непрекъснати разширени срещи с тези родители с ръководство, класни ръководители, педагогически съветник и мотивиране и приобщаване към училищната общност.

5. *Чести конфликти между агресивни родители* – побой, домашно насилие, развод, посягателство от страна на нови партньори на един от двамата родители.

Мерки: В най-честите случаи училището се превръща в единствено защитено място за детето и класният ръководител поема грижите за детето в образователната институция.

6. *Преждевременно напускане на училище поради ранни бракове и раждане.*

Мерки: Осигуряване на непрекъснати форми за информираност на тийнейджърите за сексуалното им развитие, както и включването им в обучителни семинари и лекционни курсове, залагане в тематичните разпределения на актуални за младежкото развитие теми; осигуряване на възможност за продължаването на прекъснатите училище в самостоятелна форма на обучение.

Други по-важни мерки и дейности, залегнали в комплексния план за достигане на стратегическите цели, свързани с превенцията от отпадане са:

✓ **УПРАВЛЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА** за преждевременно напусналите училище.

Изготвяне на база данни от класните ръководители, в чиито класове има ученици от рискови групи /съобразно различните причини от отпадане/;

✓ Координиране действията на класните ръководители с тези на психолога и училищното ръководство;

✓ Утвърждаването на 2 ОУ като средишно училище и в тази връзка ПРИЕМАНЕ на учениците от закритите училища на територията на Община Раднево;

✓ **КВАЛИФИКАЦИЯ** на педагогическите специалисти в посока управление на конфликти, справяне с агресията и насилието и превръщането му в педагогически консултант;

- Провеждане на обучителен семинар на педагогическите специалисти за последиците агресия и насилие в училище;

- Провеждане на обучения за агресията и насилието и начините за разрешаване на конфликти;

✓ Реализирането на конкретни дейности за постигане целите на училищната програма;

✓ Дейности за усвояването на българския книжовен език и повишаване на грамотността;

✓ Насърчаване включването в образованието на рискови групи и развиване на приобщаващото образование.

✓ Увеличаване на разнообразието и ефективността на механизмите и стимулите за включване в образование и обучение.

▪ създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и решаване на конфликти;

▪ насочване на детето и ученика към занимания, съобразени с неговите потребности;

▪ индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава (наставничество);

- участие на ученика в дейности в полза на паралелката или училището;
  - други дейности, определени с правилника за дейността на институцията.
- ✓ Изграждане на широко публично доверие и подкрепа за политиките за превенция и намаляване на преждевременното напускане на училище
  - ✓ Повишаване качеството и ефективността на въздействие върху подрастващите чрез създаване на специфична образователна и възпитателна ИНТЕРАКТИВНА СРЕДА – медиен център (ученическо радио, телевизия, вестниче).
  - ✓ Поставяне на ученика в АКТИВНА ПОЗИЦИЯ по отношения на усвояването на нови знания и практическа приложимост на преподавания материал;
  - ✓ Превръщането на училището в ПРИЯТНО И ЖЕЛАНО МЯСТО за учениците чрез използване на ИНОВАТИВНИ педагогични методи и форми за предаване, преподаване и научаване на учебни знания и осигуряване на подходяща интерактивна среда в нови модели на класни стаи и места за извънучебни занимания;
  - ✓ Извършване на ефективна ДИФЕРЕНЦИРАНА работа с учениците с намалена успеваемост – проект ПОДКРЕПА ЗА УСПЕХ
  - ✓ Изработване на индивидуален тематичен план и календарен график за преодоляване на изоставането;
  - ✓ Провеждане на анкета с тези ученици за установяване на проблема- отговаря психолога;
  - ✓ Подготовка на учениците за продължаване на образованието - ПРОФЕСИОНАЛНО ОРИЕНТИРАНЕ на учениците, завършващи основно образование, съобразно техните интереси и възможности.
  - ✓ Привеждане ДИСЦИПЛИНАТА на учениците в съответствие с новите обществени реалности.
- ✓ Изграждане на съдържателен и многообразен учебно-възпитателен процес. Осъществяване оптимално ниво на вътрешна мотивация у учениците чрез ЦЕЛЕНАСОЧЕНА ОБРАЗОВАТЕЛНО-ВЪЗПИТАТЕЛНА РАБОТА, свързана с училищни и извънучилищни мероприятия и дейности;
    - Извънкласни дейности за превенция на поведението при деца с риск от отпадане;
    - Провеждане на дискусии с ученици по предложените от тях теми, засягащи актуален проблем;
    - Възлагане на отговорни индивидуални задачи на учениците, за да се почувстват значими в собствените си очи и в очите на околните, за да се мотивират и успяват;
  - ✓ **ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ и работа с родителската общност „Училище за родители“:**
    - Приобщаването им към общочовешките ценности и подготовката им за пълноценен живот в съвременните обществено-икономически условия.
    - Посещения в помощни училища, домове за сираци и бездомници, домове за възрастни хора;
    - Организиране на Дарителска кампания;
    - Утвърждаване на превантивна възпитателна работа в училище с акцент всеки свободен учител да отговаря за отстранените от час ученици.
  - ✓ **ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ И ВЪЗПИТАНИЕ** – лекции, беседи, семинари свързани с обучението на учениците по:
    - Наркомания, алкохол, тютюнопушене.
    - Сексуално образование и предпазване от СПИН.
    - Продължаване на превантивната възпитателна работа на класните ръководители като дейностите се интегрират с цел оказване на помощ с общинския професионално-консултативен кабинет, с Комисията за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни /КБППМН/;

▪ Поставянето на приоритет в работата на класните ръководители формирането на личностни умения у учениците за адекватно СОЦИАЛНО ПОВЕДЕНИЕ в съвременните динамични обществено-икономически условия.

- ✓ ИЗВЪНКЛАСНИ И ИЗВЪНУЧИЛИЩНИ ДЕЙНОСТИ – /виж сайт на училището/;
- ✓ Активно участие на УЧЕНИЧЕСКИЯТ СЪВЕТ:

- участие при планиране дейността на часа на класа
- създаване съвместно с класния ръководител условия за личностна изява на всеки ученик.
- организиране на творчески и спортни дейности с общ интерес;
- тясно сътрудничество между училището и семейството при превантивната работа с деца, застрашени от негативни влияния (хазарт, секти, наркомания, употреба на алкохол и тютюнопушене).

- ✓ Спазване на Координационния механизъм за деца в риск.

- Включване на местните власти и социалните партньори като равноправни участници в такъв координационен механизъм;

Комисията за превенция на отпадането на учениците от училището е въвела **Регистър на застрашените от** отпадане ученици за учебната година. Включените в него ученици са предложени от класните ръководители и психолога, за да бъдат наблюдавани през цялата учебна година. В Регистъра на учениците в **риск от отпадане от образователната** система се вписват децата, които отсъстват често и безпричинно.

В училището е създаден екип по Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, който изпълнява задълженията си осъществявайки връзка със другите институции чрез Информационната система за изпълнение на Механизма.

Провеждат се и редица други дейности, довели в годините до утвърждаването на училището като институция, която работи с грижа за всеки ученик!

Към настоящата Програма се изработва План за дейността на Комисията за превенция на застрашените от отпадане ученици за всяка учебна година.